

RAPPORT

Redovisning av uppdrag om införande av Återvändandecenter (Ju2022/02319)

Dnr: 1.1.2-2022-15210

Migrationsverket: Redovisning av uppdrag om införande av återvändandecenter

Framställd av: Digitaliserings- och utvecklingsavdelningen

Fastställd av: Mikael Ribbenvik, generaldirektör

Fastställsedatum: 2023-01-09

Handlagd av: Kristina Rännar, processledare och Gustav Wilhelmsson, expert

Diarienummer: 1.1.2-2022-15210

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
1. Bakgrund	5
2. Beräkning av antalet platser	5
2.1 Nuvarande ordning	6
2.2 Utgångspunkter och avgränsningar	7
2.3 Beräkning av platser enligt nuvarande reglering i LMA	7
2.4 Beräkning av platser om LMA upphör vid utresa	9
3. Hur och när återvändandecenter skulle kunna införas	9
3.1 Utformning av återvändandecenter.....	9
3.2 Anskaffning/nybyggnation	10
3.3 Möjlighet att införa återvändandecenter	10
4. Uppskattning av kostnad för att införa och driva återvändandecenter	11
4.1 Införa återvändandecenter	11
4.2 Driva återvändandecenter	12
4.2.1 Uppskattad kostnad enligt nuvarande regler för LMA	13
4.2.2 Uppskattad kostnad om LMA upphör vid utresa.....	13
5. Konsekvensbeskrivning	13

Sammanfattning

- Återvändandecenter är tillfälliga bostäder framförallt för personer som har fått avslag på sin asylansökan och som därför måste lämna landet. Migrationsverket utgår i denna redovisning från att utformningen av återvändandecenter till stor del liknar myndighetens nuvarande utformning och verksamhet vid de tre befintliga utreseboendena.
- Migrationsverket beräknar att cirka 1 300–2 900 platser skulle komma att behövas i återvändandecenter 2023–2025 med nuvarande reglering i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA) där rätten till bistånd upphör för vuxna utan barn när tidsfristen för frivillig avresa löper ut och cirka 1 500–3 900 platser för samma tidsperiod om LMA ändras så att rätten till bistånd upphör när utlämningen lämnar landet.
- Om Migrationsverket förändrar principerna för det nuvarande beståndet av kollektiva bostäder och ställer om verksamheten kan återvändandecenter börja införas relativt snabbt, uppskattningsvis inom 6–9 månader. Om det istället handlar om ny- eller ombyggnation av bostäder eller anskaffning och anpassning av fastigheter bedömer myndigheten att det skulle ta flera år att införa återvändandecenter.
- Kostnaden för att införa återvändandecenter påverkas av om Migrationsverket ställer om verksamhet vid befintliga kollektiva bostäder eller om myndigheten ska anskaffa nya anläggningar. Vid nyanskaffning av bostäder uppskattas kostnaden till cirka 100 000 kronor per plats.
- Att driva återvändandecenter uppskattas medföra en merkostnad på cirka 260 miljoner kronor under åren 2023–2025 vid nuvarande reglering i LMA och en merkostnad om cirka 690 miljoner kronor vid ändrade regler i LMA för samma tidsperiod.
- Aktuellt uppdrag är i sin helhet komplext. Tid och kostnad för införande och drivande av återvändandecenter är uppskattningar och det finns delar där vidare utredning och analys krävs, exempelvis gäller det konsekvensanalysen för barn och sårbara grupper samt samverkan med kommuner och andra aktörer.

1. Bakgrund

Den 30 juni 2022 gav regeringen Migrationsverket i uppdrag att redovisa hur myndigheten skulle kunna införa särskilda boenden för asylsökande, ensamkommande barn exkluderade, som fått avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd, så kallade återvändandecenter.¹

Av uppdraget framgår att Migrationsverket ska:

- Beräkna antalet platser som skulle komma att behövas under 2023–2025.
- Ange när återvändandecenter skulle kunna införas.
- Uppskatta kostnaden för att införa och driva återvändandecenter.

Redovisningen ska ske genom två alternativa beräkningar. Den första ska utgå från gällande regler som bland annat innebär att rätten till bistånd i form av boende för vuxna utlänningar utan barn upphör när tidsfristen för frivillig avresa löper ut, eller om beslutet om av- eller utvisning inte innehåller någon sådan tidsfrist, när beslutet om avvisning eller utvisning får laga kraft. Den andra ska utgå från att rätten till bistånd upphör när utlänningen lämnar landet.

I uppdraget ingår också att bedöma konsekvenserna av att införa återvändandecenter för kvinnor och män, samt för barn och unga ur ett barnrättsperspektiv.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) senast den 15 januari 2023. Migrationsverket ska under arbetet samverka med Regeringskansliet (Justitiedepartementet).

2. Beräkning av antalet platser

I dialog med Justitiedepartementet har det klargjorts att boende i ett återvändandecenter enligt vad som avses i regeringens uppdrag gäller följande kategorier.

- Personer från säkra länder (från ansökan)
- Personer med beslut om förordnande med omedelbar verkställighet
- Personer som handläggs i enlighet med Dublinförordningen.
- Personer med lagakraftvunna beslut om avvisning eller utvisning.

¹ [Uppdrag om införande av återvändandecenter, Ju2022/02319.](#)

2.1 Nuvarande ordning

Migrationsverkets nuvarande kapacitet av tillfälliga bostäder består till två tredjedelar av platser i lägenheter och till en tredjedel av platser i kollektiva bostäder. Vid utgången av 2022 var kapaciteten totalt cirka 15 000. De kollektiva anläggningarna varierar i storlek från cirka 150–1 100 platser och i geografisk placering från Boden till Malmö.

Tre anläggningar har boendeplatser som främst är avsedda för personer som har fått beslut om avvisning eller utvisning och ska lämna Sverige. Dessa är placerade i närheten av de största utreseorterna Stockholm, Göteborg och Malmö och benämns utreseboenden. Boendekapaciteten på nämnda utreseorter är 120, 75 respektive 250 platser. Anläggningarna används flexibelt vilket innebär att de används både som ankomst- och utreseboende beroende på myndighetens behov. I första hand är dock kapaciteten reserverad för utresor. Arbetssättet på utreseboendena kan variera beroende på geografiska skillnader och ett återvändande kan även ske utan att en individ passerar ett utreseboende.

Medarbetare på utreseboendena har, utöver boenderelaterade arbetsuppgifter, även ansvar för att arbeta med återvändandeärendet för de personer som bor i utreseboendet. Samtal för att underrätta ett avslagsbeslut eller för att motivera personen till ett återvändande sker dock främst vid mottagningsenheter/återvändandeenheter.

Migrationsverket har styrprinciper för var en person som bor i anläggningsboende ska placeras som grundar sig på asylärendets beskaffenhet. Om individens ärende till exempel hanteras i enlighet med Dublinförordningens² bestämmelser eller om personens asylansökan prövas mot ett så kallat säkert ursprungsland³ är huvudregeln att personen kvarblir i samma kollektiva bostad, det så kallade ankomstboendet, eller en annan bostad i nära anslutning till ankomst- och utreseorter.

De personer vars ansökan om asyl handläggs med presumtion om bifall eller med presumtion om avslag, och där handläggningstiden förväntas bli längre än cirka tre månader, ett så kallat normalärende, placeras vanligen i ett mer långsiktigt boende. Det kan vara som del i lägenhet eller i en kollektiv bostad med självhushåll. Om en person (som inte bor med barn under 18 år) får ett avslagsbeslut kan den långsiktiga placeringen i en typ av bostad upphöra och istället erbjuds personen placering i ett utreseboende. Detta ska i huvudsak ske när ett återvändande bedöms kunna ske inom tidsfristen för frivillig avresa vilket till stor del påverkas av vilka förutsättningar som finns i det enskilda ärendet.

Trots nuvarande styrprinciper bor en del personer vars avslagsbeslut får laga kraft kvar i den långsiktiga bostadsformen. För de vars tidsfrist att lämna landet löper ut

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 604/2013 av den 26 juni 2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös har lämnat in i någon medlemsstat (omarbetning).

³ Jfr Migrationsverkets föreskrifter om förteckning över säkra ursprungsländer (MIGRFS 2021:4).

upphör normalt rätten till bistånd enligt LMA såvida det inte gäller familjekonstellationer med barn under 18 års ålder. Endast de utlänningar som har bibehållen rätt till bistånd erbjuds boendeplats via Migrationsverkets försorg.

En faktor som påverkar möjligheten att verkställa beslutet gäller det förhållandet att vissa länder inte tar emot sina egna medborgare om inte återvändandet sker självmant. I dagsläget utgör dessa cirka 40 procent av Migrationsverkets öppna aktiva återvändandeärenden⁴ vilket under nuvarande reglering i LMA innebär att barnfamiljer från dessa länder kan bo kvar i myndighetens boenden. Vid en förändrad reglering av LMA innebär det att även personer utan barn har möjlighet att bo kvar till preskription av utvisningsbeslutet.

2.2 Utgångspunkter och avgränsningar

Beräkningen av hur många platser som behövs vid ett införande av återvändandecenter utgår från Migrationsverkets senaste verksamhets- och utgiftsprognos, P4-22.⁵ I prognosen redogörs bland annat för förväntat antal nya asylsökande och hur många som beräknas återvända under de kommande åren. Prognosen baseras på gällande lagstiftning och regelverk. Det osäkra världsläget och regeländringar innebär att beräkningar och bedömningar är förenade med viss osäkerhet. Behovet av antal platser kan därmed variera både utifrån vilka grupper som är aktuella för ett återvändandecenter och variationer i antalet sökande i förhållande till prognosen.

Migrationsverket utgår i beräkningen från återvändandeärenden som kan komma att aktualiseras från och med 2023. Boende för personer från säkra ursprungsländer och vars ärende handläggs i enlighet med Dublinförordningens bestämmelser ingår i beräkningsunderlaget före laga kraftvunnet beslut. Personer med uppehållstillstånd i enlighet med massflyktsdirektivet omfattas inte eftersom de inte har ett beslut om avvisning eller utvisning. Vidare utgår myndigheten från en beläggningsgrad i återvändandecenter på 70 procent.

2.3 Beräkning av platser enligt nuvarande reglering i LMA

Det genomsnittliga antalet inskrivna med ett beslut om avvisning eller utvisning från och med januari 2023 har beräknats med utgångspunkt i Migrationsverkets prognos P4-22.

Prognosberäkningarna baseras på förväntad vistelsetid i mottagningssystemet från ett upplagt återvändandeärende till utskrivning, oavsett anledning till utskrivning.⁶ Förväntad vistelsetid baseras på ärendetyp och andel barnfamiljer. Barnfamiljer omfattas av LMA även efter att tidsfristen för ett självmant återvändande löpt ut. Andelen som vistas i återvändandecenter antas motsvara andelen som annars skulle ha vistats i en annan form av myndighetens anläggningsboende.

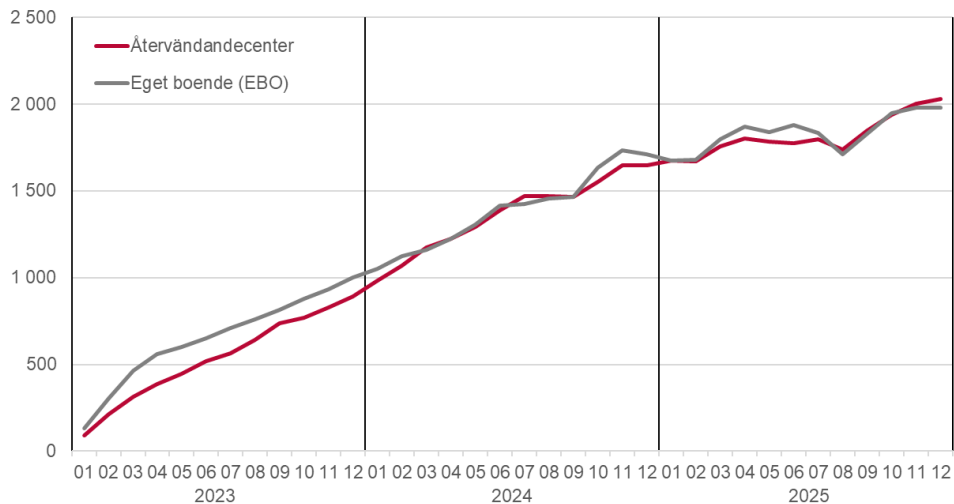
⁴ Redovisning av uppdrag 3 i årets regleringsbrev – Återvändandeverksamhet, dnr 1.1.1.2-2022-16166.

⁵ Verksamhets- och utgiftsprognos, 2022-11-23, dnr. 1.1.3-2022-352.

⁶ Förväntad vistelsetid för barnfamilj (normalärenden) är i snitt 191 dagar (med en lognormal fördelning). Förväntad vistelsetid övriga (normalärenden) är i snitt 50 dagar (med en lognormal fördelning).

Personer vars ärenden handläggs i enlighet med Dublinförordningens bestämmelser och de från säkra ursprungsländer har inkluderats även under den tid som ansökan handläggs.

Diagram 1. Genomsnittligt antal inskrivna i återvändandefas inkl. Dublinärenden och säkra länder från ansökan (P4-22) givet nuvarande regler för LMA

Givet nuvarande bestämmelser i LMA beräknas antalet inskrivna personer på ett återvändandecenter till cirka 1 000 vid slutet på 2023, cirka 1 800 vid slutet av 2024 och cirka 2 000 vid slutet av 2025.

Tabell 1. Beräknat behov av platser i återvändandecenter givet nuvarande regler för LMA

	2023	2024	2025
Totalt	1 300	2 400	2 900

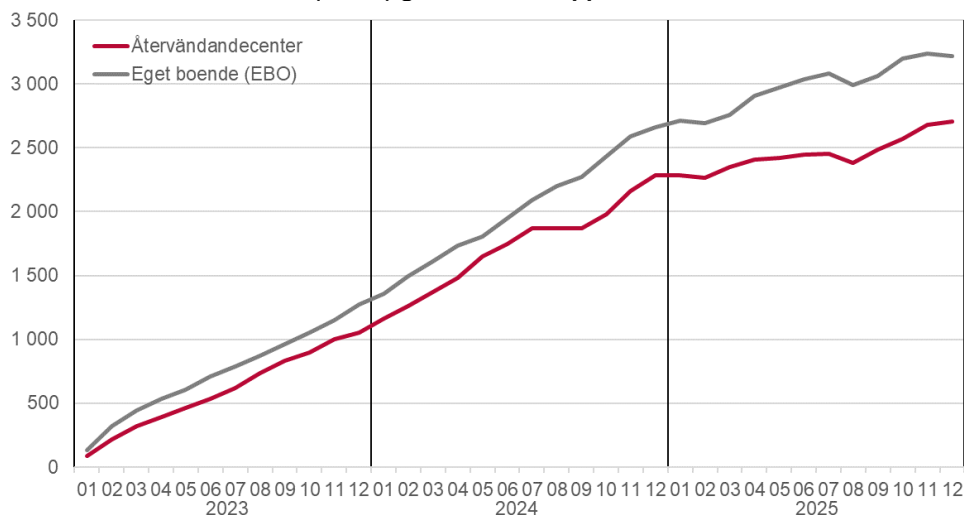
Baserat på antalet inskrivna i återvändandefas och en beläggningsgrad på 70 procent uppgår det genomsnittliga behovet av platser i återvändandecenter till cirka 1 300 under 2023, cirka 2 400 under 2024 och cirka 2 900 platser under 2025.

2.4 Beräkning av platser om LMA upphör vid utresa

Nedan diagram visar motsvarande beräkning som i avsnitt 2.3 med den skillnaden att alla normalärenden antas ha samma förväntade vistelsetid som barnfamiljer då samtliga sökande i detta exempel omfattas av LMA tills man lämnar landet.

Diagram 2. Genomsnittligt antal inskrivna i återvändandefas inkl. Dublinärenden och säkra länder från ansökan (P4-22) givet att LMA upphör vid utresa

Givet att rätten till bistånd enligt LMA upphör vid utresa beräknas antalet inskrivna personer på ett återvändandecenter till cirka 1 000 vid slutet på 2023, cirka 2 300 vid slutet av 2024 och cirka 2 700 vid slutet av 2025.

Tabell 2. Beräknat behov av platser i återvändandecenter givet att LMA upphör vid utresa

	2023	2024	2025
Totalt	1 500	3 600	3 900

Baserat på antalet inskrivna i återvändandefas och en beläggningsgrad på 70 procent uppgår det genomsnittliga behovet av platser i återvändandecenter till cirka 1 500 under 2023, cirka 3 600 under 2024 och cirka 3 900 platser under 2025.

3. Hur och när återvändandecenter skulle kunna införas

3.1 Utformning av återvändandecenter

Migrationsverket utgår i redovisningen från att ett återvändandecenter till stor del kan liknas vid de kollektiva bostäder som myndigheten förfogar över i dagsläget, och främst den del av bostadskapaciteten som är avsedd för utresor.

Detta innebär att såväl utformningen av själva bostaden som sammansättningen av personal vid ett utreseboende kan användas som utgångspunkt i myndighetens bedömning om hur och när återvändandecenter skulle kunna införas.

Jämfört med bostäder som används som ankomstboende, där personer som precis har ansökt om asyl bor, kan det finnas ett ökat behov av väktare vid ett återvändandecenter samt eventuella andra behov av säkerhetshöjande åtgärder för såväl medarbetare som boende eftersom en del av de som är placerade där kan vara negativt inställda till att återvända. I alternativet där rätten till bistånd upphör enligt nuvarande reglering av LMA kommer skillnaden framförallt att uppstå för barnfamiljer som idag inte vistas i utreseboendena. I alternativet där rätten till bistånd upphör vid utresa kan vistelsetiden bli lång i återvändandecentren, framför allt i de fall där möjligheterna att använda tvångsåtgärder är begränsade.

En förutsättning för ett kostnadseffektivt boendebestånd är att beläggningsgraden är hög. Om behovet av platser vid återvändandecenter tidvis skulle vara lägre än kapaciteten bör det vara möjligt att kapaciteten kan nyttjas även för personer som ännu inte har fått sitt beslut.

3.2 Anskaffning/nybyggnation

Migrationsverket konstaterar att det är fleråriga planerings- och projekteringstider som gäller för anskaffning och anpassning eller nybyggnation av denna typ av bostäder. Den kollektiva anläggningens geografiska placering kan också påverka den tid det tar att anskaffa en anläggning med anledning av fastighetsmarknaden i det aktuella området. Myndigheter ser även fördelar med att återvändandecenter kan lokaliseras i närheten av förvarsenheter. Utökningen av kapacitet kommer att behöva ske succesivt i takt med att behovet av antalet platser ökar. Det är även troligt att ombyggnationer och anpassningar behöver ske innan tillträde vilket kan kräva upphandlingar och avrop för olika former av kringtjänster.

I arbetet med nyetablering eller anskaffning är Migrationsverket delvis beroende av kommunernas medverkan i processen. För att etablera ett återvändandecenter är kommunens inställning en förutsättning för att effektivt kunna inrätta ett boende.

3.3 Möjlighet att införa återvändandecenter

Migrationsverket ser att det är möjligt att kunna förändra styrprinciperna för en del av myndighetens befintliga kollektiva anläggningar från att ha personer som bor där i väntan på ett beslut eller i väntan på att beslutet ska få laga kraft, till att endast ha personer som har ett verkställbart avslagsbeslut.

Verksamheten behöver då ställas om till att vara mer anpassad och inriktad för att effektivt arbeta med återvändande. Genom att utveckla arbetet med styrprinciperna för fördelning till boendepplats och förändring av den verksamhet som bedrivs vid de kollektiva bostäderna är det möjligt för myndigheten att genomföra en successiv övergång till återvändandecenter.

Migrationsverkets bedömer att återvändandecenter kan börja införas inom uppskattningsvis 6–9 månader. Detta under förutsättning att principen tillämpas på nya

återvändandehandelen, och att det således inte kommer ske någon omplacering av personer som idag bor i ett anläggningsboende.

En planering för att införa återvändandecenter inom det befintliga beståndet av bostäder kan påverkas om exempelvis antalet nya asyl- eller skyddsökande i behov av anläggningsboende ökar. Detta eftersom de kollektiva bostäderna också används som ankomstboende.

Oavsett om det handlar om att förändra nuvarande styrprinciper och verksamheten vid befintliga kollektiva bostäder eller om nyanskaffning så är det av vikt att uppnå en så god planeringshorisont som möjligt. Detta eftersom Migrationsverket ser att det är samma typ av bostäder, det vill säga större anläggningar med kollektivt boende, som kan bli aktuella i frågan om mottagandecenter/transitcenter och återvändandecenter.

Att avdela en stor andel av de kollektiva bostäderna för personer i återvändandefas kan riskera att minska flexibiliteten i användandet av Migrationsverkets samlade kapacitet. En ökning av antalet asylsökande ställer initialt krav på en kapacitet i närheten av ansökningsort och i kollektiva bostäder. Vid en förändring av andelen personer som befinner sig i återvändandefas kan det också finnas anledning att kunna ställa om verksamheten till andra användningsformer.

4. Uppskattning av kostnad för att införa och driva återvändandecenter

4.1 Införa återvändandecenter

Utökningen av kapacitet kommer att behöva ske succesivt i takt med att behovet av antalet platser ökar. I den mån det går att använda befintlig kapacitet innebär det inga större förändringar av kostnader för de kollektiva bostäderna. Att anskaffa kollektiva bostäder tar generellt sett relativt lång tid vilket har beskrivits ovan. Det är även troligt att ombyggnationer och anpassningar behöver ske innan tillträde.

Kostnaden för ombyggnation och anpassningar varierar beroende på anläggningens skick, storlek och läge. Pågående och projekterade ombyggnationer av anläggningar har beräknats till kostnader kring 15 000 kronor per kvadratmeter eller omkring 100 000 kronor per plats. Ytterligare en osäkerhetsfaktor för att beräkna kostnaden är den senaste tidens prisökningar inom fastighetsområdet.

Beroende på lämpligheten i objekt som kan identifieras som lämpliga för verksamheten kan dessa kostnader variera. Avtalsformen kan också påverka hur dessa kostnader skulle se ut och fördelas. Det är också möjligt att genomföra nybyggnationer för att utöka kapaciteten. Det bedöms medföra högre kostnader och ta längre tid än att använda sig av byggnader och fastigheter som redan finns.

4.2 Driva återvändandecenter

Utredningen *En ny ordning för asylsökandes boende* har i sin konsekvensanalys utgått från en uppskattning av kostnader för olika boendeformer. Kostnaden per plats och dygn har beräknats till 400 kronor i en kollektiv bostad vilket återvändandecenter företrädesvis bedöms kunna vara. En schablonkostnad på 100 kronor för löner och administration ingår i beräkningen. Kostnader för ersättning enligt LMA i form av dagersättning och särskilt bidrag liksom statliga ersättningar ingår inte.⁷

Migrationsverket har i uppskattningen av driftkostnader för återvändandecenter utgått från samma kostnader. Vidare utgår myndigheten från att det endast sker inflytt till ett återvändandecenter från personer som redan bor i en annan av myndighetens tillfälliga bostäder. En tredjedel beräknas flytta från en annan kollektiv bostad och två tredjedelar från ett boende i lägenhet. Merkostnaden utgörs av skillnaden mellan kostnaden för nuvarande boende och kostnaden för boende på ett återvändandecenter.

Driftkostnaderna har beräknats efter antaganden och schabloner samt en genomsnittlig beläggningsgrad på 70 procent. Uppskattade utgifter bygger på schabloner och är inte fördelade på anslag. Genomsnittligt antal inskrivna bygger på beräkning i avsnitt 2.3 *Beräkning av platser enligt nuvarande regelverk för LMA* och 2.4 *Beräkning av platser om LMA upphör vid utresa*.

Beräkningarna har inte tagit hänsyn till behovet av utökade resurser för bemanning och väktartjänster. Vid behov av att anskaffa platser kan det också finnas behov av att revidera schablonen. Migrationsverket bedömer att det är svårt att på förhand avgöra i hur stor mån dessa parametrar påverkar schablonberäkningen. Det går inte heller att utesluta att schablonen för löner och administration kan bli högre om myndigheten exempelvis ser behov av en större personaltäthet vid ett återvändandecenter jämfört med en nuvarande kollektiv bostad med långsiktigt boende.

⁷ En ny ordning för asylsökandes boende SOU 2022:64, s. 279.

4.2.1 Uppskattad kostnad enligt nuvarande regler för LMA

Med nuvarande regelverk för LMA, där rätten till ersättning upphör för vuxna utan barn när tidsfristen för frivillig avresa löper ut, är utgångspunkten att dessa personer då ska lämna återvändandecentret. I sammanhanget kan nämnas att beslut om en förlängd tidsfrist inte medför att personen omfattas av LMA. Barnfamiljer omfattas av LMA även efter att tidsfristen har löpt ut och kan alltså bo kvar.

Miljoner kronor	2023	2024	2025	Summa
Bodygn (platsbehov)	278 600	714 800	948 200	1 941 600
Kostnad (400 kr/dygn)	111,4	285,9	379,3	776,6
Merkostnad	37,1	95,3	126,4	258,9

Migrationsverket bedömer att kostnaden för att erbjuda plats åt de identifierade grupperna i återvändandecenter kommer att innebära en merkostnad på cirka 260 miljoner kronor under åren 2023–2025.

4.2.2 Uppskattad kostnad om LMA upphör vid utresa

Beräkning av kostnad för att driva återvändandecenter utifrån att rätten till ersättning upphör när personen lämnar landet och utgår från att dessa personer blir kvar vid återvändandecentret till dess att ett återvändande sker.

Miljoner kronor	2023	2024	2025	Summa
Bodygn (platsbehov)	427 600	1 219 800	1 748 200	3 395 600
Kostnad (400 kr/dygn)	171,0	487,9	699,3	1 358,2
Merkostnad	87,8	247,1	358,1	692,9

Migrationsverket bedömer att kostnaden för att erbjuda plats åt de identifierade grupperna i återvändandecenter, med en förändrad rätt till bistånd enligt LMA, kommer att innebära en merkostnad på cirka 693 miljoner kronor under åren 2023 - 2025.

5. Konsekvensbeskrivning

Migrationsverket ska enligt skälen för regeringens uppdrag redovisa hur återvändandecenter kan etableras och fungera. Myndigheten ska också göra en uppskattning av konsekvenser för kvinnor respektive män, samt för barn och unga utifrån ett barnrättsperspektiv.

Regeringen anger vidare att kraven på aktiviteter vid ett återvändandecenter inte behöver vara de samma som på andra anläggningsboenden eftersom målsättningen är att de som vistas på återvändandecenter ska lämna landet inom den beslutade

tidsfristen. Samtidigt behöver barnets rättigheter säkerställas när barn och unga placeras på dessa boenden. Migrationsverket ska beakta särskilda behov hos både barn och vuxna som fått avslag på sin ansökan för att säkerställa tryggheten på boendet.

Konsekvenser för den person som ska vistas på ett återvändandecenter beskrivs här utifrån kön, ålder och eventuella särskilda behov. Konsekvenser för externa aktörer som exempelvis kommuner, regioner och andra myndigheter har inte beaktats.

Konsekvensen för samtliga grupper vid införande av återvändandecenter, med tillhörande principer om att bo där när beslutet om avvísning eller utvisning blivit verkställbart, är att en flytt dit medför att aktiviteter som skola, arbete, fritidssysselsättning, socialt sammanhang och liknande behöver avslutas på nuvarande boendeort. Eftersom utgångspunkten är att de med avslagsbeslut ska vistas vid ett återvändandecenter medför det för i stort sett samtliga personer som bor i ett anläggningsboende en flyttrörelse. Det är en faktor som får betydelse för alla sökande, men för barn och barnfamiljer i synnerhet.

En individuell bedömning i frågan om placering i ett anläggningsboende ska alltid göras beträffande barnfamiljer och personer med särskilda behov. I den bedömningen ska hänsyn tas till barnperspektivet, men även exempelvis eventuell skolgång och behov av sjukvård. Erfarenheter från när barnfamiljer behöver byta boende och skola är att detta kan upplevas som en större förändring för barn jämfört med vuxna. I dagsläget kan planeringen till viss del anpassas för barnfamiljer för att påbörjade terminer ska kunna slutföras. Det kan också finnas behov av utökad samarbete med kommuner dit återvändandecenter lokaliseras för att minimera glapp i skolgången. Tillgång och kvaliteten på skolgång kan påverkas eftersom boendena förmodligen kommer att finnas i ett fåtal kommuner i landet. Ett utökad samarbete med frivilligorganisationer som kan bidra med meningsfulla aktiviteter på återvändandecentret kan också vara värdefullt för att underlätta vistelsen. I sammanhanget bör det noteras att Migrationsverket inte har haft möjlighet att göra en fullständig prövning av barnets bästa.

Som tidigare konstaterats i denna redovisning skiljer sig inte själva boendeformen vid ett återvändandecenter nämnvärt från de kollektiva bostäder som Migrationsverket har idag. Myndigheten arbetar aktivt med förebyggande åtgärder i syfte att skapa en trygg och säker miljö för barn, barnfamiljer och andra hushållsgrupper. För att minska eventuella risker för de personer som vistas vid ett återvändandecenter kan vissa anpassningar av bostaden behövas för att säkra en trygg boendemiljö under tiden fram till att ett återvändande sker.

En trygg boendemiljö kan bidra till att minska risker för konsekvenser i form av utsatthet för barn och andra sårbara grupper. Till exempel kan därför familjer erbjudas att bo tillsammans i ett återvändandecenter. Ensamstående män och kvinnor kan behöva bo var för sig med separata hygienutrymmen. Boenderummen ska vara låsbara och i övrigt motsvara Migrationsverkets standard för tillfälliga bostäder. Vidare behöver barnens rätt till skolgång säkerställas vid ett återvändandecenter och erbjudas möjlighet till fritidsaktiviteter som vid myndighetens nuvarande kollektiva bostäder. Anpassningar för personer i sårbara grupper eller med särskilda

behov kan också behöva ske. Det kan därför finnas behov av att kategorisera anläggningar och vika hela eller delar av dem till specifika målgrupper för att möjliggöra en trygg boendemiljö. Detta kan i sin tur få konsekvenser för möjligheten att effektivt använda kapaciteten av bostäder beroende på hur fördelningen av målgrupperna som ska vistas i återvändandecenter är fördelad.